

Compareixença de Josep-Maria Terricabras,
el tres de març del dos mil deu,
davant la Comissió de Medi Ambient i Habitatge del Parlament de
Catalunya, en relació amb la Proposició de Llei de modificació de
l'article 6 del text refós de la Llei de protecció dels animals, aprovat
pel Decret legislatiu 2/2008.

Senyora presidenta,
Senyors diputats,

És un honor, que agraeixo vivament, que m'hagin volgut convidar a donar la meva opinió sobre el Proposició de Llei de modificació de l'article 6 del text refós de la Llei de protecció dels animals, aprovat per aquest Parlament ja fa dos anys. Intervinc a títol individual, tot i que comparteixo plenament els objectius i els ideals de les entitats i persones que han impulsat la Iniciativa Legislativa Popular que ens ha portat fins aquí.

Amb el seu permís, dividiré la meva intervenció en dues parts: en la primera, defensaré que l'argument ètic no solament és l'argument clau a l'hora de prohibir les curses de braus, sinó que és l'argument al qual han de remetre –encara que sovint ho vulguin evitar o dissimular– tots els altres arguments que es fan servir. En la segona part, passaré a desplegar les raons ètiques de la meva pròpia posició.

1. Als arguments favorables a les curses, els falta un judici ètic fonamentat

És trist veure sofrir un animal. Fer-lo sofrir de manera gratuïta -per diversió i plaer-, em sembla particularment reprovable. Amb això en tinc ben bé prou per condemnar les curses de braus. Aquesta és la meva opinió, però això no vol dir que sigui una opinió que respongui merament a un gust personal o a una dèria més o menys ideològica. El meu posicionament recolza en arguments ètics que, encara que siguin discutibles –què hi deu haver entre els humans que no ho sigui?– continuen essent els arguments més vinculants, certament molt més que els que es basen en la història, la moda, el gust o l'oportunitat. Si no fóssim capaços d'argumentar èticament, els humans ens desqualificaríem com a persones responsables que han de justificar les seves accions, tant davant la seva consciència com davant la consciència dels altres.

Molt breument voldria mostrar que la majoria d'arguments que es fan servir a favor de les curses de braus –o almenys els arguments

més populars— eviten —erròniament, a parer meu— de fer-se la pregunta sobre la moralitat o immoralitat de la pràctica taurina. Esmentaré alguns arguments que van més o menys per aquest camí d'oblit de l'ètica.

Tres d'ells ja van ser tractats repetidament per l'admirat mestre Josep Ferrater Mora, ferm defensor de la prohibició de les curses¹:

1. El primer argument és la tradició, un dels més insistents, però molt feble: perquè no és clar què és una tradició -ha de ser molt antiga, ininterrompuda, seguida per molts, sense objectors?- i perquè cap tradició no garanteix la seva pròpia bondat. Les lluites de gladiadors, l'esclavatge o la segregació racial també havien estat tradicions esteses i aplaudides, però ara ens fan, sortosament, vergonya. Quan se'ns afina la sensibilitat moral, hi ha tradicions que es trenquen i que convé que es trenquin.

2. El segon argument, segons el qual les curses són un espectacle bonic o, fins i tot, un art, és igualment feble. Un espectacle no és pas bo pel sol fet de ser espectacle o d'estar ben presentat. Ho veiem en les lluites de galls: són, certament, espectacles, però avui hi ha un consens ampli a l'hora de trobar-les detestables. Que l'espectacle taurí es basi en la crueltat —per molt hàbil que sigui— exercida sobre un toro (o sobre sis), no és tampoc cap bona recomanació.

3. El tercer argument és el d'una suposada estreta relació entre l'home hispànic i el toro. I és que alguns pensen que, si es prohibeixen els toros, la cultura espanyola i catalana -potser fins i tot la mundial- se'n ressentiran. De fet, però, només se'n ressentiria el desenvolupament d'una activitat que quedaria estroncada. La tradició, l'espectacle i la cultura evolucionen històricament. I si volem que evolucionin bé, hem de voler que s'alliberin dels seus elements més brutals. En una societat massa cruel com la nostra, convé que combatem tantes formes de sofriment inútil i evitable com puguem.

Fins aquí els tres arguments combatuts per Ferrater Mora. En tots ells es veu que no hi ha reflexió moral, com si la tradició, l'espectacle o el lligam amb la pròpia cultura ja fossin arguments suficients, gairebé automàtics, per la bondat d'allò que es fa. A aquests arguments, però, se n'afegeixin sovint uns quants més, que em permetré també d'esmentar.

¹ Vegeu, J. FERRATER MORA. «Los toros y el microscopio», a: *Ventana al mundo*. Anthropos: Barcelona, 1986, pàg. 120-124; «La llamada 'Fiesta Nacional'» i «De nuevo sobre/contra las corridas de toros», a: *Mariposas y supercuerdas*. Ediciones Península: Barcelona, 1994, pàg. 251-254 i 255-256.

4. S'afirma que no caldria prohibir les curses perquè ja estan tan de baixa que s'extingiran soles. Sense entrar ara a discutir si la previsió d'extinció és correcta o no –quant es veu que semblaven extingides, i no pas les millors, han acabat rebrotant!– aquest argument té la debilitat de ser un simple argument d'oportunitat (o d'inoportunitat, si es vol), que no fa tampoc cap valoració ètica del fenomen. I si una pràctica és condemnable, s'ha de condemnar, tant si són pocs com molts els que hi participen.

5. Em permeto ara d'agrupar una colla d'arguments que tenen molta aparença però que són fluixos. Tenen aparença perquè invoquen una noció com la llibertat, estimada i defensada per tots. S'invoca, però, la llibertat de formes diferents:

- S'invoca quan es diu que sobre això el Parlament no ha de legislar, no ha de prohibir, que les curses s'han de deixar a la lliure opció de cadascú.

Qui diu això, acostuma a dir també que no és partidari de prohibir, que prohibir és lleig. Amb franquesa, si prohibir fos lleig, el Parlament mateix seria lleig, perquè la seva feina bàsica és produir lleis que, evidentment, regulen coses i en prohibeixen d'altres. No, no és lleig prohibir. El que és realment lleig és no prohibir les pràctiques cruels, els sofriments inútils, el plaer exercit amb violència contra un ésser que pateix. Prohibir això no va en contra de la llibertat o, si de cas, només contra la llibertat d'abús i de crueltat.

-Emparentat amb aquest és l'argument que diu "perquè a mi no m'agradi, no vol dir que ho hagi de prohibir". Amb franquesa, em sembla un argument tan pobre que no sé si s'ha de replicar. Evidentment que no prohibim perquè agradi o desagradi, sinó perquè és tolerable o intolerable, tant si agrada com si no.

-I encara alguns opinen que, com que a ells no els interessa el tema, val més deixar-ho estar. Per aquesta via, m'imagino un món en què no voldria viure, un món en què s'haurien deixat estar moltíssimes coses relacionades amb la protecció dels drets i amb el benestar de les minories.

6. Passaré de puntetes sobre un darrer argument, l'econòmic, aquell que diu que es vol prohibir una indústria –diguem-ne així– que dona feina a molts. Segurament no en deu donar a tants, si s'accepta alhora l'argument que les curses van de baixa. Però, siguin molts o pocs els participants en l'economia taurina, també aquí hi falta un argument ètic. O és que acceptarem sense discussió que es vagin fent pel món tots els negocis que es vulguin, senzillament perquè són negoci? A més, hi ha hagut moltíssims altres casos de reconversió

industrial i laboral, fins i tot quan l'activitat que es duia a terme no plantejava cap problema ètic especial.

Segurament que em deixo arguments, però penso que els que es puguin afegir deuen estar emparentats amb els que he exposat. En tots ells, hi falta el component de reflexió ètica, que em sembla el component decisiu en aquest cas. Per això em permetre ara d'abordar la qüestió des del punt de vista ètic.

2. El greu problema ètic de les curses de braus

Al llarg de la història, els humans hem estat capaços d'anar afinant la nostra consciència moral, encara que sovint ho hàgim fet tard i de manera escassa. Pràctiques que fins fa poc eren considerades simples *diferències* culturals –com ara permetre's de pegar-li, a una criatura, amb finalitats suposadament educatives– ara són condemnades com a *desigualtats* inacceptables en un tracte entre humans. Per això ha canviat la percepció que es té dels esclaus, de les dones, dels discapacitats, dels forasters, dels «diferents» sexuals, tots ells col·lectius que havien estat maltractats i que es reconeix que han de ser tractats sense discriminació ni desigualtat.

Una cosa semblant ha passat, i està passant, en la consideració que es té pels animals. El punt clau en això és adonar-se –després de tants anys d'evolucionisme ja seria hora que ho féssim– que, entre els éssers vivents, existeix un «continuum», és a dir, una progressió, que porta des de les espècies menys desenvolupades fins a l'espècie humana. Les diferències que hi ha entre els animals són, doncs, diferències de grau, no diferències de tipus. Els més diferents són els que estan més allunyats en aquest continu; els més semblants, són els més propers. El que resulta rellevant és adonar-se que fer una diferència tallant i rotunda entre «humans» i «animals» és d'una simplicitat, d'una superficialitat, impròpia, perquè equival a ignorar que nosaltres també som animals. El continu dels animals, pot distingir, és clar, entre «animals no-humans» i «animals humans», nomenclatura que reconeix alhora l'origen i la diferència. No podem estar, doncs, amb Kant, quan pensa que els humans som dignitats i els animals mers instruments. No podem continuar abonant allò que, amb tant d'encert però amb un nom lleig, s'ha anomenat *l'especisme*, que pretén que la nostra espècie sigui la mestressa sobirana de tot el que l'envolta.

Si els humans tenim responsabilitats envers la natura, en tenim d'una manera especial envers els animals no-humans. I, entre aquests, hi ha els mamífers que tenen un sistema nerviós central, complex i desenvolupat, capaç d'experimentar plaer i dolor, en graus diversos d'intensitat i sofriment. Recordem que la imatge que se'ns

descriu com a idíl·lica d'uns toros que corren per camps i prats amb llibertat, és allò que volem defensar els que ens oposem a les curses. Que de debò puguin córrer amb benestar i en llibertat. Perquè el toros que es preparen per a la cursa, són sotmesos, molt abans d'arribar a la plaça, a càstigs, limitacions i sofriments de tot tipus, per tal de fer-los precisament torejables. La noble lluita de l'home contra el toro, el triomf de l'home contra l'animalitat, tot això és literatura que té molt poc a veure amb la realitat. Ningú de nosaltres no voldria veure una cursa en què el toro es presentés de debò tal com és, amb la seva força, amb la seva energia, sense haver estat castigat, afaitat i sotmès. No ho voldríem veure senzillament perquè representaria la fi del torero, de qualsevol torero, de qualsevol picador i de qualsevol cavall que s'hi atrevís. El toro no pateix només a la plaça. Les condicions, limitades i controlades, amb què surt, són el resultat d'un llarg procés de crueltat que s'ha exercit sobre ell i que es continuarà exercint fins a la seva mort.

Justifica cap dels fins exposats abans com a arguments a favor de les curses que exposem el toro a sofriments gratuïts i cruels per aconseguir aquells fins? Estic segur que no. Aquesta és la qüestió ètica que precisament es debat, o s'hauria de debatre, quan es parla de curses de braus. Ells són un cas greu d'un seguit de fets que sovint encara no ens inquieten, però que ens han d'arribar a inquietar. Certament, no podem fomentar una societat cruel, una societat tan cruel. Ben al contrari, hem de reduir la crueltat tant com puguem. I no s'hi val a oposar-se a la prohibició de les curses dient que hi ha molts altres casos de crueltat humana enfront dels altres animals, per exemple, en granges, laboratoris o domicilis. Certament que hi és i acabo de dir que ho hem de tenir present. Però, què volem? Volem esperar-nos i no fer res fins que no pugui acabar de cop tota la crueltat que nosaltres exercim en tots els àmbits? Perquè aquesta és la millor excusa per no fer mai res. L'argument més aviat ha de ser el contrari: només si som capaços d'anar acabant amb la crueltat de mica en mica podrem tenir alguna esperança (alguna, almenys petita) d'acabar algun dia amb la crueltat en el món. Les curses de toros no són l'únic problema que tenim. Però, el tenim – sobretot el tenen els toros– i l'hem de solventar, ara que podem. Facint-ho, els ho prego.

Senyora presidenta, senyors diputats, moltes gràcies per la seva atenció i per la seva paciència.